

1

Лудият

Денят беше толкова горещ, че въздухът пареше като току-що извадени от олиото понички.

Беше ги опитал преди малко. Лулù тъкмо се връщаше от „Каналета“, когато усети във въздуха неустоимия аромат, който му напомни за селото, където беше роден и израснал, и щом надникна през прозореца на Розуца Страниари, ги видя наредени в редици на масата, готови да бъдат пуснати във врящото олио. Жената му сложи няколко във вестник и тъй като беше рожденият ден на сина ѝ, му подаде и чаша газирана вода. Лулù беше изключително доволен, като попско дете на задушница, толкова, че след като ги излапа, облиза с наслада мазния вестник. Ала в този момент го съзря Каракантулу и понеже на същата страница имаше снимка на някаква актриса по бански костюм, този проклет нехранимайко тръгна да разпространява клевети по адрес на Лулù, че бил извратен и че рано или късно вместо снимките по вестниците щял да облизва истински жени от плът и кръв, даже може би и майка си или сестра си.

В пълно неведение за злословията по негов адрес Лулù се връщаше към походното си легло в сектор „В“ на лудницата в Джирифалко.

Лучано Сегареду, наричан от всички Лулù, беше роден в Бранкалеоне Калабро на 23 април като напълно законен втори син на Врашò и Пиетрина Спординя и като незаконен такъв на *Ананке и Аклис*¹.

Бащата, притиснат от съдбата и от злочестата си жена, която проклинаше дори и слънцето, докато тикаше под носа му празните сандъци за зърно и цъфналите му чорапи, нямаше пари да си купи дори кутия зърнена закуска и трябваше да полага неимоверни усилия, за да нахрани децата си. Гаетано, най-големият, поне работеше нещо, но Лучано, който заекваше и изобщо беше странно дете, беше голям проблем за него. Наричаше го *шемет* всеки път, когато му залепяше обичайната за деня плесница по тила.

В училище Лучано вечно изоставаше като някое куцо куче и въпреки усилията, учителите така и не успяваха да му втълпят в главата, че на света съществуват букви и числа, все знаци, които му бяха също толкова безразлични както мухите, накацали по руното на козлите. Всичко, което влизаше в главата на Лулù, излизаше мигновено, подобно на вода от плетен панер. Всичко, с изключение на любовта към майка му и към музиката, което в крайна сметка беше едно и също нещо.

Сутринта на всеки четвъртък Пиетрина Спординя слагаше на главата си кошница, пълна с лук, плитки чесън, букетчета риган, и заедно с Лулù се запътваше към пазара. Всеки път, когато минаваха покрай къщата на маестро Малфарà, оттам долитаха звуци от неговия грамофон: *дано да пусне онази хубавата музика*, прошепваше на сина си и щом това станеше, малкият забелязваше, че майка му се палеше като восьчна свещ, забързваше крачка и като стигнеше до прозорците му, под предлог че пие вода от чешмата срещу дома му, сваляше товара от главата си и се спираше да послуша мелодията.

¹В гревногръцката митология Ананке е богинята на съдбата, която прегопределя човешкия живот, а Аклис е духът на мъглата, предшествателна смъртта, и олицетворение на скръбта. Бел. ред.

В този момент тя се преобразяваше: мътните ѝ очи се избистряха, сухите ѝ устни се навлажняваха, а набраздените ѝ от бръчки бузи и чело се изглаждаха, сякаш по тях беше преминала невидима пила.

– Слушай, Луча̀, слушай с уши и сърце, защото ако Господ реши да слезе на земята, със сигурност ще ни предизвести точно с тази музика.

Тогава детето се съсредоточаваше, понякога дори си затваряше очите, така я беше виждал да прави, мислейки, че някои чудеса стават само на тъмно, и я наблюдаваше през полузатворените си клепки, дивеше се колко щастливо е изражението ѝ и как мелодията променя лицето ѝ, както се оформя бадемово тесто – при всяка нота се изглаждаше по една бръчка, кожата ѝ се изпъваше, появяваше се усмивка и на това място и в този момент сухото и сурово лице на Пиетрина Спординя в очите на малкия се превръщаше в партитура, върху която бръчките и петолинията си играеха, както когато е била млада. Така Лулу̀ се научи да обича музиката именно чрез щастието, което тя носеше на майка му.

– Ако само знаеше, Луча̀, първия път, когато я чух! Бях дете като теб, а може би и по-малка, и тогава за пръв път светът ми се стори хубав и разбрах какво е онова нещо, което наричат рай. Ела при мама, искам да те прегърна.

Лулу̀ се сгушваше в ръцете ѝ, които ухаеха на люлка и приспивна песен, и поне за момент чувстваше, че в този свят на непрекъснати липси и на него му е позволено да опита мъничко от съвършенството.

Щом музиката спреше, майка му ставаше, слагаше отново кошницата на главата си и се запътваше към пазара и всеки път, преди да се върнат къщи, оставяха по едно цвете на Мадоната, *винаги го прави, сине, защото така тя ще те благослава вечно.*

Никога не се отделяше от майка си, следваше я по петите като съдбата, особено през късните пролетни вечери, когато Пиетрина сядаше под перголата с лозницата да гледа как тъмнината завладява света и може би си мислеше, че и в това редуване на тъмното и светлото имаше някаква музика.

– Луча̀ – прошепваше понякога, – колко е хубаво, когато се стъмни и всичко стане черно като в казан, в тъмното ставаме всички еднакви, граждани и селяни, хубави и грозни, умни и глупави, даже и нашата мизерия като че ли вече не е само наша.

Един четвъртък, на път към пазара, чуха отново онази музика, която се беше забила дълбоко в главата и сърцето на Лулу̀ като корона от тръни. Докато седяха на каменната чешма, сякаш бе лежа в театър, за пръв път Лулу̀ видя майка си да плаче.

– Мамо, защо плачеш?

– Ех, сине – въздъхна тя, – плача, защото тази музика е хубава, а хубавите неща са забранени за хора като нас. Ти, сине, такава мелодия никога не ще можеш да изспириш. За училище и инструмент трябва пари, а ние сме бедни.

Когато му се приискваше, Лулу̀ зарязваше къщата и полето на Мушеда и отиваше под прозореца на професора, за да слуша музика. Един следобед, в който по улиците не се виждаше жива душа, професорът се показа на прозореца, за да изпуши една от своите *Национале*. Лулу̀ мигновено стана и се престори, че пие вода. Докато бършеше струйката, потекла по шията му, чу гласа на професора:

– Обичаш ли да слушаш музика?

Лулу̀ вдигна уплашено глава и погледна към прозореца.

– На теб говоря, харесваш музиката, нали?

Момчето кимна утвърдително, докато си бършеше устата.

– Тогава ела, качи се, така ще можеш да я чуваш по-добре.

Хвърли фасата надалеч и се скри. Лулү усети, че пламва целият, все едно бе излял люта чушка и първият му порив беше да избяга, но като чу металическото изщракване на отварящата се врата, се спря.

– Качвай се, не се страхувай.

Къщата на професора ухаеше на босилек. Грамофонът стоеше на една масичка под прозореца на втория етаж. Лулү никога не беше виждал грамофон. Приблужи се. Втрени поглед във въртящия се като острие на мелница диск.

– Знаеш ли, всеки четвъртък ви виждам с майка ти да се спирате и затова слагам все една и съща музика. Знам, че ви харесва. Почакай.

Вдигна лостчето с игличка на върха, махна плочата и отиде да вземе друга от една дълга редица. Запали цигара и донесе няколко листа. Лулү се приближи, за да ги разгледа отблизо.

– Музиката, която слушаш в момента, е написана тук.

Струваше му се невероятно. Гледаше страниците, изпъстрени с редове и дебели точки и му се завиваше свят, също както в училище; може би майка му грешеше – за да свири човек музика, не трябваша само пари, а беше нужен и акъл, само че той и това нямаше.

После професорът му показа обложката, която представляваше есенна гора с кафяви дървета и листа.

– Нарича се *Тъжен валс*, това е името на мелодията, която ви харесва толкова много.

Половин час по-късно излезе от къщата на професора като пъпка, обсипана с цветен пращец и изтича при майка си, за да поръси с него косите ѝ, да ѝ разкаже приказка за това как изглежда един грамофон, как музиката е написана в тетрадки, а най-вече да произнесе като магическо заклинание името на онази вълшебна мелодия.

Оттогава при всяко настъпване на есента Лулү ставаше все по-меланхоличен и когато виждаше как падат пожълтелите листа, в главата му звучеше онази тъжна музика, ала тя нямаше нищо общо с безнадеждността, която изпитваше при някои от събужданията си. Майка му беше права – това беше тъга, която те кара да се чувстваш добре.